

**NON.
NO.
NEIN.**

Say No!
Stop
violence
against
women

Przemoc wobec kobiet jest efektem nierównego statusu kobiet w społeczeństwie, a taki status odzwierciedla nierówności społeczne, polityczne i ekonomiczne kobiet i mężczyzn w społeczeństwie. Jest to jeden z najbardziej wszechobecných przypadków naruszania praw człowieka w naszych czasach oraz forma dyskryminacji, w wyniku której kobiety ponoszą szkody fizyczne, seksualne, psychologiczne lub ekonomiczne albo cierpią na tym tle ⁽¹⁾. Przemoc wobec kobiet godzi w ich godność i integralność oraz wyrządza poważną krzywdę rodzinie, społecznościom i społeczeństwom. Szacuje się, że w UE co trzecia kobieta (czyli 61 mln spośród 185 mln) po osiągnięciu wieku 15 lat doświadczyła przemocy fizycznej lub seksualnej, lub obydwu ⁽²⁾.

Trudno jest oszacować pełny zakres zjawiska przemocy wobec kobiet. Jest ona nadal rzadko zgłaszana i piętnowana, co oznacza, że zgłoszone przypadki stanowią tylko część tego, co ma miejsce w rzeczywistości. W Polsce zaufanie do policji ma 50% populacji, co stanowi znacznie niższy odsetek niż w całej UE (nieco poniżej 70%) ⁽³⁾.

Na podstawie wskaźnika równouprawnienia płci EIGE w 2015 r. stwierdzono, że liczba przypadków ujawniania przemocy jest wyższa tam, gdzie ludzie mają większe zaufanie do instytucji wymiaru sprawiedliwości ⁽⁴⁾. Szacuje się, że w Polsce przemocy doświadczyło 19% kobiet, co stanowi o 14% mniej niż w całej UE ⁽⁵⁾.

Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn oszacował, że w Polsce koszty przemocy wobec kobiet w rodzinie mogą sięgać 8 miliardów euro w skali roku. Ta kwota została obliczona według metodologii zastosowanej w badaniu EIGE z 2014 r. ⁽⁶⁾, którą państwa członkowskie mogą wykorzystywać, tak jak to zrobiła Estonia w 2016 r. ⁽⁷⁾.

Jakie są fakty?

Dane uzyskane w ramach badania Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) z 2014 r. wskazują, że w przypadku osób płci żeńskiej powyżej 15 lat:

- 19% kobiet w Polsce doświadczyło przemocy fizycznej lub seksualnej, a tylko 28% zgłosiło najpoważniejszy akt przemocy na policję.
- 9% kobiet w Polsce było uporczywie nękanych.
- 32% kobiet w Polsce doświadczyło molestowania seksualnego (8).

W latach 2010–2012 szacunkowo 1 osoba na milion 0,1 na 100 000 osób w Polsce została zarejestrowana jako ofiara handlu ludźmi (9).

Gdy zaufanie do policji jest niewielkie, ofiary rządziej zgłaszają przypadki przemocy.

Czy w Polsce przemoc wobec kobiet jest traktowana jak przestępstwo?

W Polsce nie istnieją przepisy prawa dotyczące przemocy wobec kobiet, ale wiele form przemocy jest traktowanych jak przestępstwo.

W 2005 r. przyjęta została w Polsce ustawa (zmieniona w 2010 r.) zawierająca definicję przemocy domowej, jakkolwiek przemoc domowa nie stanowi w Polsce konkretnego przestępstwa. Akty przemocy domowej są karalne jako przestępstwa o różnym charakterze, na przykład jako znęcanie się fizycznie lub psychicznie nad drugą osobą (10). Zgodnie z ustawą z 2005 r. rząd został zobowiązany do przygotowania i wdrożenia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (11).

W polskim kodeksie karnym (art. 197) za przestępstwo uznaje się również gwałt: „Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12” (12).

W Polsce nie ma żadnych konkretnych przepisów prawa zakazujących okaleczania narządów płciowych kobiet, ale przypadki takiego okaleczenia mogą być ścigane na podstawie prawa karnego (art. 156, 157, 160). Zastosowanie ma zasada eksterytorialności, co oznacza, że okaleczanie narządów płciowych kobiet może być karane, nawet jeśli zostało dokonane poza granicami kraju (13).

Jakie działania są podejmowane w celu wyeliminowania aktów przemocy wobec kobiet w Polsce?

Polska ratyfikowała różne międzynarodowe konwencje potępiające okaleczanie narządów płciowych kobiet (14).

Rząd polski opublikował krajowy plan działań na rzecz zwalczania przemocy domowej wobec kobiet: Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 (15).

Dobre praktyki prowadzą do celu

Obiecującym rozwiązaniem w Polsce jest procedura Niebieskiej Karty – obejmującej różne podmioty system interwencji i procedura dotycząca przemocy domowej.

W 2010 r. procedura opracowana przez polską policję została rozszerzona na inne sektory. Procedurę mogą uruchomić: policja, przedstawiciele instytucji pomocy społecznej, pracownicy opieki zdrowotnej, nauczyciele oraz przedstawiciele gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Niebieska Karta zapewnia skoordynowaną reakcję wielu agencji na potrzeby kobiet i dzieci (16).

W listopadzie 2009 r. rząd polski uruchomił platformę działania przeciw przemocy seksualnej, która oferuje nowe procedury na potrzeby policji i placówek medycznych zajmujących się ofiarami przemocy seksualnej, a także przepisy dotyczące ochrony praw osób pokrzywdzonych.

W 2009 r. polski rząd opublikował nowy krajowy plan działań przeciwko handlowi ludźmi⁽¹⁷⁾. Ten krajowy plan działań ma na celu zwalczanie handlu ludźmi i zapewnienie wsparcia i ochrony ofiarom takiego procederu.

Polska podpisała Konwencję Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (konwencja stambulska) w dniu 18 grudnia 2012 r. i ratyfikowała ją w dniu 27 kwietnia 2015 r.⁽¹⁸⁾. Konwencja stambulska jest międzynarodowym traktatem stanowiącym najpoważniejszy krok w kierunku przeciwdziałania temu poważnemu naruszeniu praw człowieka.

W jaki sposób chronione są kobiety i dziewczęta?

Mimo że w Polsce kobiety doświadczające przemocy domowej lub seksualnej nie mają dostępu do nakazów zbliżania wydawanych w trybie pilnym, to mogą korzystać z zakazu zbliżania się i z nakazu eksmisji z chwilą wszczęcia sprawy karnej⁽¹⁹⁾.

Jakiej pomocy mogą oczekiwać w Polsce?

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi prowadzi dwa schroniska zapewniające bezpieczne zakwaterowanie i wsparcie. Zapewniane są również wyżywienie i odzież. Z centrum można się skontaktować telefonicznie (22 628 01 20 lub 22 628 99 99) i za pośrednictwem poczty elektronicznej (info@kcik.pl)⁽²⁰⁾.

Polska przewidziała jedno schronisko z 26 łózkami dla kobiet i dzieci doświadczających przemocy domowej⁽²¹⁾.

W 2015 r. w Polsce funkcjonowało łącznie 777 instytucji pomocy dla ofiar przemocy domowej, w tym 500 gminnych i 277 wojewódzkich. Obejmowały one punkty konsultacyjne, ośrodki interwencji kryzysowej, specjalistyczne ośrodki wsparcia, ośrodki wsparcia i schroniska dla matek z dziećmi oraz kobiet w ciąży. Na razie funkcjonuje 35 specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy domowej (w krajowym programie przewidziano utworzenie dwóch dodatkowych ośrodków). Specjalistyczne ośrodki wsparcia są finansowane z budżetu państwa. Zapewniają one na ogół kompleksowe wsparcie dla wszystkich ofiar przemocy domowej (kobiet, mężczyzn i dzieci)⁽²²⁾.

Telefon zaufania

W Polsce nie istnieje telefon zaufania dla kobiet, ale istnieje ogólny telefon zaufania dla ofiar przemocy w rodzinie:

Niebieska Linia (22 668 70 00)

Krajowe służby ratunkowe (801 12 00 02)⁽²³⁾

Przypisy

- (¹) Rada Europy (2011). *Konwencja Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej wraz z uzasadnieniem*. Seria traktatów Rady Europy nr 210. http://www.europapraw.org/files/2011/10/konwencja_PL.pdf
- (²) Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (2014). *Violence against women: an EU-wide survey – Main results* (Przemoc wobec kobiet: Przemoc wobec kobiet – ankieta ogólnoeuropejska. Główne wyniki). Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
- (³) Komisja Europejska (2016). Eurobarometr. <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/PublicOpinion/index.cfm/Chart/getChart/themeKy/18/groupKy/88>
- (⁴) Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (2013). *Gender equality index report* (Sprawozdanie na temat równości płci). Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg. <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/Gender-Equality-Index-Report.pdf>
- (⁵) Tamże. Odsetek ujawnianych przypadków przemocy w całej UE wynosi 33%.
- (⁶) Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (2014). *Estimating the costs of gender-based violence in the European Union*. Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg. <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0414745EN2.pdf>
- (⁷) (2016) *Perevågivala hind Eestisi* (Koszty przemocy domowej w Estonii). https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Sotsiaal/Norra/vagivala_hind.pdf
- (⁸) Zob. przypis 8. *Violence against women ...*, dz. cyt.
- (⁹) Eurostat (2015). *Trafficking in human beings* (Handel ludźmi), s. 23. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_-_2015_edition.pdf
- (¹⁰) Artykuł 207 kodeksu postępowania karnego.
- (¹¹) [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/510023/IPOL_IDA\(2015\)510023_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2015/510023/IPOL_IDA(2015)510023_EN.pdf), s. 19–20.
- (¹²) Europejskie Lobby Kobiet (2013). *EWL barometer on rape in the EU 2013* (Badanie Eurobarometru dotyczące gwałtów na obszarze UE), s. 58. http://eurogender.eige.europa.eu/sites/default/files/ewl_barometre_final_11092013%20%281%29.pdf
- (¹³) http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/current_situation_and_trends_of_female_genital_mutilation_in_poland_en.pdf
- (¹⁴) Tamże.
- (¹⁵) http://ms.gov.pl/Data/Files/_public/ppwr/krajowy_program/krajowy-program-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie-na-lata-2014-2020.pdf
- (¹⁶) Rada Europy (2016). *Implementing a Comprehensive and Co-ordinated approach: An assessment of Poland's response to prevent and combat gender-based violence*. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168064ecd8>
- (¹⁷) Sprawozdanie sporządzone przez Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania przedłożone na posiedzeniu Sejmu w dniach 18–19 września 2011 r.
- (¹⁸) https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures?p_auth=j0WpqY2l
- (¹⁹) *Implementing a Comprehensive and Co-ordinated approach: An assessment of Poland's response to prevent and combat gender-based violence*. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168064ecd8>
- (²⁰) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (2013). *Fundusze przeznaczone na pomoc dla ofiar handlu ludźmi*. Komunikat prasowy. <http://www.mswia.gov.pl/en/news/878,Funds-for-assistance-to-victims-of-human-trafficking.html?search=5826>
- (²¹) WAVE (2015). *WAVE Report 2015 on the role of specialist women's support services in Europe* (Sprawozdanie WAVE z 2015 r. dotyczące roli specjalistycznych usług wsparcia na rzecz kobiet w Europie), s. 28 i 92. http://files.wave-network.org/researchreports/WAVE_Report_2015.pdf
Należy jednak zaznaczyć, że Polska dysponuje 34 państwowymi schroniskami dla ofiar przemocy w rodzinie. Nie świadczą one usług wyłącznie na rzecz kobiet – niektóre zapewniają schronienie mężczyznom i prowadzą, w obiektach dla kobiet, programy dla sprawców przemocy. http://files.wave-network.org/researchreports/WAVE_Report_2015.pdf
- (²²) Informacje udostępnione przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.
- (²³) *WAVE Report 2015*, dz. cyt., s. 106.
Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie obejmuje utworzenie w 2017 r. bezpłatnego, całodobowego telefonu zaufania dla ofiar przemocy domowej, w tym przemocy uwarunkowanej płcią.

Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn

Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE) to unijne centrum wiedzy o równouprawnieniu kobiet i mężczyzn. EIGE wspiera decydentów politycznych i wszystkie właściwe instytucje w wysiłkach na rzecz równouprawnienia kobiet i mężczyzn w Europie, zapewniając wiedzę fachową oraz porównywalne i rzetelne dane na temat równości płci w Europie.

Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE)
Gedimino pr. 16
LT-01103 Wilno
LITWA
Tel. +370 52157444
E-mail: eige.sec@eige.europa.eu

Więcej informacji:

<http://eige.europa.eu>
<http://www.twitter.com/eurogender>
<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>
<http://www.youtube.com/eurogender>
<http://eurogender.eige.europa.eu>

